

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. spalio 6 d.
(OR. en)

12521/22

Tarpinstitucinė byla:
2022/0289(NLE)

ENER 450
ENV 886
COMPET 710
TRANS 580
CONSOM 222
IND 346
ECOFIN 879
FISC 182

TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

Dalykas:	TARYBOS REGLAMENTAS dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti
----------	---

TARYBOS REGLAMENTAS (ES) 2022/...

... m. ... d.

dėl skubios intervencijos, skirtos didelėms energijos kainoms mažinti

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 122 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) nuo 2021 m. rugsėjo mėn. elektros energijos rinkose vyrauja labai didelės kainos. Kaip nurodyta 2022 m. balandžio mėn. ES energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros (ACER), įsteigtos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2019/942¹, atliktame galutiniame Sąjungos didmeninės elektros energijos rinkos modelio vertinime, tai daugiausia lemia didelė dujų, kurios naudojamos elektros energijai gaminti, kaina. Gamtinėmis dujomis kūrenamos elektrinės dažnai reikalingos elektros energijos paklausai patenkinti tuomet, kai ji yra didžiausia dienos metu arba kai jai patenkinti elektros energijos, pagaminamos naudojant kitas, pavyzdžiui, branduolinės energijos, hidroenergijos ar kintamų atsinaujinančiųjų išteklių energijos technologijas, kiekio nepakanka. Nuo 2022 m. vasario mėn. atkreipiant dėmesį į Rusijos karinę agresiją prieš Ukrainą, kuri yra Energijos bendrijos sutarties² susitariančioji šalis, dujų tiekimas smarkiai sumažėjo. Be to, dėl Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą atsirado netikrumas dėl kitų biržos prekių, pavyzdžiui, akmens anglių ir žalios naftos, naudojamų elektros energijos gamybos įrenginiuose, tiekimo. Tai lėmė papildomą smarkų elektros energijos kainų padidėjimą ir svyravimą;

¹ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/942, kuriuo įsteigiama Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (OL L 158, 2019 6 14, p. 22).

² OL L 198, 2006 7 20, p. 18.

- (2) pastaruoju metu gerokai sumažėjus iš Rusijos tiekiamų dujų kiekiui ir padažnėjus tiekimo sutrikimams kyla didelė rizika, kad artimiausioje ateityje Rusijos dujų tiekimas gali būti visiškai sustabdytas. Siekdama padidinti Sąjungos energijos tiekimo saugumą, Taryba priėmė Reglamentą (ES) 2022/1369¹, kuriame numatomas savanoriškas gamtinių dujų paklausos sumažinimas nuo 2021 m. rugpjūčio 1 d. iki 2022 m. kovo 31 d. bent 15 proc. ir Tarybai suteikiama galimybė paskelbti Sąjungos masto pavojų dujų tiekimo saugumo srityje dėl kurio inicijuojamas privalomas Sąjungos masto poreikio mažinimas;

¹ 2022 m. rugpjūčio 5 d. Reglamentas (ES) 2022/1369 dėl koordinuotų dujų poreikio mažinimo priemonių (OL L 206, 2022 8 8, p. 1).

- (3) be to, dėl 2022 m. vasarą vyračiusių išskirtinai aukštų temperatūrų padidėjo vėsinimui naudojamos elektros energijos paklausa ir atitinkamai – poreikis gaminti elektros energiją, nors tuo pat metu dėl techninių ir nuo meteorologinių sąlygų priklausančių aplinkybių elektros energijos, naudojant tam tikras technologijas, buvo pagaminama gerokai mažiau nei kada nors anksčiau. Tai daugiausia lėmė išskirtinė sausra, dėl kurios i) įvairių valstybių narių branduolinėse elektrinėse trūko aušinimo vandens ir todėl buvo pagaminama nepakankamai elektros energijos, ii) buvo pagaminta mažai hidroenergijos ir iii) pagrindinėse upėse nuseko vanduo, o tai turėjo neigiamą poveikį biržos prekių, naudojamų elektros energijos gamyboje kaip kuras, transportavimui. Esant tokiai beprecedentei padėčiai, didelis elektros energijos kiekis buvo nuolat gaminamas gamtinėmis dujomis kūrenamose elektrinėse, o tai turėjo poveikį išskirtinai ir neįprastai didelėms didmeninėms elektros energijos kainoms. Nepaisant kai kuriose valstybėse narėse sumažėjusių gamybos pajėgumų, išvengti tiekimo saugumo incidentų ir sušvelninti kainų Sąjungos rinkose svyravimą padėjo elektros energijos mainai tarp valstybių narių – taip buvo padidintas kiekvienos valstybės narės atsparumas kainų šuoliams;

- (4) dėl smarkiai padidėjusių kainų didmeninėse elektros energijos rinkose labai padidėjo mažmeninės elektros energijos kainos ir jos, kaip tikimasi, prieš kitą šildymo sezoną palaipsniui paveiks daugumą vartojimo sutarčių. Staigiai padidėjus dujų kainoms ir dėl to atsiradus alternatyviųjų degalų paklausai taip pat padidėjo kitų biržos prekių, pavyzdžiui, žalios naftos ir anglių, kainos;
- (5) dabartinė energetikos krizė neigiamai, nors ir skirtingu mastu paveikė visas valstybes nares. Staigiai padidėjusios energijos kainos turi didelį poveikį bendrai infliacijai euro zonoje ir lėtina Sąjungos ekonomikos augimą;
- (6) todėl reikia greito ir koordinuoto atsako Sąjungos lygmeniu. Nustačius skubią intervenciją būtų galima laikinai sušvelninti riziką, kad elektros energijos kainos ir galutinių vartotojų išlaidos elektros energijai taptų dar sunkiau pakeliamos, o kad valstybės narės priimtų nekoordinuotas nacionalines priemones, kurios galėtų kelti pavojų tiekimo saugumui Sąjungos lygmeniu ir užkrauti papildomą naštą Sąjungos pramonei ir vartotojams. Norint sušvelninti didelių energijos kainų poveikį ir užtikrinti, kad dabartinė krizė nepadarytų ilgalaikės žalos vartotojams ir ekonomikai, kartu išsaugant viešųjų finansų tvarumą, 2022-2023 m. žiemos sezoną reikia solidarumo principu grindžiamų ir koordinuotų valstybių narių pastangų;

- (7) dėl dabartinių dujų tiekimo sutrikimų, sumažėjusių galimybių eksploatuoti tam tikras elektrines ir su tuo susijusio poveikio dujų bei elektros energijos kainoms kyla didelių sunkumų dėl dujų ir elektros energijos produktų tiekimo, kaip tai suprantama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 122 straipsnio 1 dalyje. Esama didelės rizikos, kad 2022–2023 m. žiemos sezoną padėtis gali dar labiau pablogėti, jei būtų kitų dujų tiekimo sutrikimų ir šaltą žiemos sezoną dujų ir elektros energijos paklausa padidėtų. Taip dar labiau pablogėjus padėčiai, atsirastų spaudimas dar labiau didinti dujų ir kitų energetikos biržos prekių kainas, o tai turėtų įtakos elektros energijos kainoms;
- (8) dėl energijos rinkos sutrikdymo, kurį sukėlė vienas iš pagrindinių rinkos dalyvių, dirbtinai sumažinęs dujų tiekimą Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą kontekste, ir dėl vykstančio hibridinio karo susidarę krizinė situacija, dėl kurios reikia patvirtinti skubias, laikinas ir išskirtines ekonominio pobūdžio priemones, kad būtų pašalintas nepakeliamas poveikis vartotojams ir įmonėms. Jei krizinė situacija nebus greitai išspręsta, ji gali turėti didelį neigiamą poveikį infliacijai, rinkos operatorių likvidumui ir visai ekonomikai;
- (9) norint spręsti staigiai padidėjusių elektros energijos kainų ir jų poveikio namų ūkiams ir pramonei klausimą, reikalingas vieningas ir gerai koordinuotas Sąjungos masto atsakas. Nekoordinuotos nacionalinės priemonės galėtų daryti poveikį energijos vidaus rinkos veikimui, o dėl to labiausiai krizės paveiktose valstybėse narėse galėtų kilti pavojus tiekimo saugumui ir toliau didėti kainos. Todėl, norint išlaikyti ir sustiprinti būtiną valstybių narių solidarumą, labai svarbu užtikrinti elektros energijos vidaus rinkos vientisumą;

- (10) kai kuriose valstybėse narėse Rusijos dujų tiekimo sutrikimo ir dėl to išaugusių kainų poveikis gali būti jaučiamas stipriau, tačiau prisidėti prie tokio sutrikimo ekonominės žalos mažinimo gali visos valstybės narės, taikydamos tinkamas paklausos mažinimo priemonės. Elektros energijos paklausos mažinimas nacionaliniu lygmeniu gali teigiamai Sąjungos mastu paveikti elektros energijos kainas, nes elektros energijos rinkos yra susietos, o energijos taupymas vienoje valstybėje narėje naudingas ir kitoms valstybėms narėms;
- (11) rinkos pajamų, kurias gauna mažesnes ribines sąnaudas patiriantys elektros energijos gamintojai (už ribinį pelną mažesnes sąnaudas turintys gamintojai), naudojantys, pavyzdžiui, atsinaujinančiuosius išteklius, branduolinę energiją ir lignitą, viršutines ribas nustčius nekoordinuotai, Sąjungoje gali būti gerokai iškraipytos gamintojų veiklos sąlygos, nes susietoje elektros energijos rinkoje gamintojai konkuruoja Sąjungos mastu. Įsipareigojus taikyti bendrą Sąjungos masto už ribinį pelną mažesnes sąnaudas turinčių gamintojų rinkos pajamų viršutinę ribą, tokių iškraipymų turėtų būti galima išvengia. Be to, dėl ribotų finansinių išteklių ne visos valstybės narės gali vienodai remti vartotojus, o tuo pat metu kai kurie elektros energijos gamintojai gali ir toliau gauti didelį pajamų perviršį. Solidariai taikydamos rinkos pajamų viršutinę ribą, valstybės narės turėtų gauti pajamų, kuriomis galės finansuoti galutinių elektros energijos vartotojų, pavyzdžiui, namų ūkių, mažųjų ir vidutinių įmonių (toliau – MVI) ir energijai imlių pramonės sektorių, rėmimo priemonės, kartu išsaugodamos kainų signalus visos Sąjungos rinkose ir tarpvalstybinę prekybą;

- (12) atsižvelgiant į itin padidėjusias mažmenines dujų ir elektros energijos kainas, ypač svarbios yra valstybės ir viešosios intervencijos, kuriomis siekiama apsaugoti vartotojus. Tačiau dujų tiekimo stygiaus poveikis elektros energijos kainoms ir galimybė iš valstybės biudžeto finansuoti paramos priemonės valstybėse narėse skiriasi. Jei tuos vartotojus ir tiekėjus galėtų apsaugoti tik kai kurios pakankamai išteklių turinčios valstybės narės, būtų labai iškraipyta vidaus rinka. Vienoda pareiga pajamų perviršį panaudoti vartotojų rėmimui leistų visoms valstybėms narėms apsaugoti savo vartotojus. Teigiamas poveikis energijos kainoms turėtų teigiamą poveikį susietai Sąjungos energetikos rinkai, o kartu padėtų sumažinti infliacijos lygį. Todėl, laikantis solidarumo principo, susietoje Sąjungos rinkoje priemonės, kurių ėmėsi viena valstybė narė, turėtų turėti teigiamą poveikį ir kitose valstybėse narėse;
- (13) dabartinėmis aplinkybėmis atrodo tikslinga imtis Sąjungos lygmens veiksmų, įvedant Sąjungos įmonėms ir nuolatinėms buveinėms, vykdančioms veiklą žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose, solidarumo įnašą, kad būtų sušvelnintas tiesioginis ekonominis sparčiai didėjančių energijos kainų poveikis visos Sąjungos valdžios institucijų biudžetams, galutiniams vartotojams ir įmonėms. Šis solidarumo įnašas turėtų būti išskirtinis ir griežtai laikinas.;

- (14) solidarumo įnašas yra tinkama priemonė pelno perviršio, gauto susiklosčius nenumatytoms aplinkybėms, klausimui spręsti. Tas pelnas nėra įprastas pelnas, kurį Sąjungos įmonės arba nuolatinės buveinės, vykdančios veiklą žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose, būtų gavusios arba būtų galėjusios tikėtis gauti įprastomis aplinkybėmis, jei energijos rinkose nebūtų susiklostę nenuspėjami įvykiai. Todėl nustatant solidarumo įnašą imamasi bendros ir koordinuotos priemonės, kuria solidarumo dvasioje nacionalinėms valdžios institucijoms suteikiama galimybė gauti papildomų pajamų, kad jos galėtų teikti finansinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kuriuos labai paveikė sparčiai didėjančios energijos kainos, kartu užtikrinant vienodas sąlygas visoje Sąjungoje. Šis solidarumo įnašas turėtų būti taikomas lygiagrečiai su įprastais įmonių pelno mokesčiais, kuriais kiekviena valstybė narė apmokestina atitinkamas įmones;
- (15) kad būtų užtikrintas nuoseklumas visose energetikos politikos srityse, šiame reglamente numatytos priemonės turėtų būti tarpusavyje susijusios ir viena kitą stiprinti. Visos valstybės narės turėtų turėti galimybę tikslingai remti vartotojus, pasinaudodamos pajamų perviršiu, gaunamu taikant rinkos pajamų viršutinę ribą, mažindamos elektros energijos paklausą, nes tai padeda mažinti energijos kainas, ir pasinaudodamos pajamomis, gaunamomis iš solidarumo įnašo, taikomo Sąjungos įmonėms ir nuolatinėms buveinėms, vykdančioms veiklą žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose. Be to, mažesnė paklausa turėtų turėti teigiamą poveikį mažinant tiekimo saugumui kylančią riziką laikantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje išdėstytą (ES) 2019/944¹ tikslų;

¹ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019 6 14, p. 125).

- (16) todėl valstybės narės turėtų stengtis sumažinti visų vartotojų, įskaitant tuos, kurie dar neturi išmaniųjų apskaitos sistemų ar prietaisų, leidžiančių jiems stebėti savo suvartojimą tam tikromis paros valandomis, visą bendrą suvartojamos elektros energijos kiekį;
- (17) kad išsaugotų elektros energijos gamybai skirtas kuro atsargas ir visų pirma sutelktų dėmesį į tas valandas, kuriomis elektros energijos kaina yra didžiausia arba yra suvartojamas didžiausias jos kiekis, kai elektros energijos gamyba naudojant dujas daro itin didelį poveikį ribinei kainai, kiekviena valstybė narė turėtų nustatydomis piko valandomis sumažinti savo bendrą suvartojamos elektros energijos kiekį;
- (18) atsižvelgiant į įprastą elektros energijos vartojimo piko valandomis profilį matyti, jog nustačius piko valandomis privalomą 5 proc. paklausos sumažinimo tikslą būtų užtikrinta, kad valstybės narės labiau sutelktų dėmesį į vartotojus, kurie gali būti lankstesni, teikdamos valandinio paklausos mažinimo pasiūlymus, be kita ko, per nepriklausomus telkėjus. Todėl aktyvus elektros energijos paklausos pasirinktomis valandomis sumažinimas bent 5 proc. turėtų padėti sumažinti kuro suvartojimą ir sklandžiau paskirstyti paklausą įvairiomis valandomis, o tai turėtų įtakos valandinėms rinkos kainoms;

- (19) valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė savo nuožiūra pasirinkti tinkamas paklausos mažinimo tikslų įgyvendinimo priemonės, kad jos galėtų atsižvelgti į nacionalinius ypatumus. Rengdamos elektros energijos paklausos mažinimo priemonės, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad tokios priemonės būtų parengtos taip, kad nepakenktų Sąjungos elektrifikacijos tikslams, nustatytiems 2020 m. liepos 8 d. Komisijos komunikate „Neutralaus poveikio klimatui ekonomikos stimuliavimas: ES energetikos sistemos integravimo strategija“. Elektrifikacija yra labai svarbi mažinant Sąjungos priklausomybę nuo iškastinio kuro ir užtikrinant ilgalaikį strateginį Europos Sąjungos savarankiškumą, nes taip gali būti apribotas šios energetikos krizės mastas ir užkirstas kelias būsimai energetikos krizei. Bendro suvartojamos elektros energijos kiekio mažinimo priemonės galėtų apimti nacionalines informuotumo didinimo kampanijas, tikslinės informacijos apie prognozuojamą padėtį elektros energijos sistemoje skelbimą, reguliavimo priemonės, kuriomis ribojamas nebūtiniausias energijos vartojimas, ir tikslinės paskatos mažinti elektros energijos suvartojimą;
- (20) nustatydamos tinkamas paklausos mažinimo piko valandomis priemonės, valstybės narės visų pirma turėtų apsvarstyti rinką grindžiamas priemonės, tokias kaip aukcionai arba konkursų sistemos, kuriomis galėtų ekonomiškai efektyviai skatinti mažinti suvartojimą. Siekdamos užtikrinti veiksmingą ir greitą įgyvendinimą, valstybės narės galėtų pasinaudoti esamomis iniciatyvomis ir išplėsti esamas sistemas, kurios padėtų plėtoti paklausos atsaką. Jei, be numatomo įprasto vartojimo, būtų akivaizdžiai sumažinta ir paklausa, į nacionalinio lygmens priemonės galėtų būti įtrauktos ir finansinės paskatos arba kompensacijos paveiktiems rinkos dalyviams;

- (21) kad padėtų valstybėms narėms, vykdančioms šiame reglamente nustatytą būtino paklausos mažinimo reikalavimą, ir teiktų joms gaires, Komisija turėtų sudaryti palankesnes sąlygas valstybėms narėms dalytis geriausios praktikos pavyzdžiais;
- (22) atsižvelgiant į išskirtinį ir staigų elektros energijos kainų padidėjimą ir neišvengiamą riziką, kad jos toliau didės, būtina, kad valstybės narės nedelsdamos nustatytų priemones, skirtas bendram suvartojamos elektros energijos kiekiui mažinti, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos sparčiai mažinti kainas ir kuo labiau sumažinti iškastinio kuro naudojimą;
- (23) kitos paros didmeninėje rinkoje pirmiausia parduodama energija tų elektrinių, kurios gamina pigiausiai, tačiau kainą, kuri mokama visiems rinkos dalyviams, nustato paskutinė elektrinė, kurios pagamintos energijos reikia paklausai patenkinti, t. y. elektrinė, kurios ribinės sąnaudos pasibaigiant prekybai yra didžiausios. Pastaruoju metu padidėjus dujų ir akmens anglių kainoms, išskirtinai ir ilgam padidėjo kainos, nurodomos kitos paros didmeninėje rinkoje teikiamuose dujomis ir anglimis kūrenamų elektros energijos gamybos įrenginių pasiūlymuose. Dėl to visoje Sąjungoje savo ruožtu itin padidėjo kainos kitos paros rinkoje, nes joje dažnai dalyvauja elektrinės, kurių ribinės sąnaudos, reikalingos elektros energijos paklausai patenkinti, yra didžiausios;

- (24) atsižvelgiant į tai, kad kitos paros rinkos kaina naudojama kaip referencinė kaina kitose didmeninėse elektros energijos rinkose ir kad visiems rinkos dalyviams mokama galutinė kaina, technologijų, kurių ribinės sąnaudos yra gerokai mažesnės, naudotojų pajamos nuo Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą 2022 m. vasario mėn. buvo nuolat didelės ir gerokai viršijo jų lūkesčius priimant sprendimą investuoti;
- (25) susiklosčius aplinkybėms, kuriomis vartotojai turi mokėti itin dideles kainas, kurios taip pat kenkia Sąjungos ekonomikai, būtina laikinai apriboti išskirtines gamintojų, kurių ribinės sąnaudos yra mažesnės, rinkos pajamas, nustatant rinkos pajamų, gaunamų pardavus elektros energiją Sąjungoje, viršutinę ribą;
- (26) kad būtų išvengta rinkos pajamų viršutinės ribos taikymo apėjimo, valstybės narės turėtų įdiegti veiksmingas priemones, kuriomis būtų užtikrinta, kad rinkos pajamų viršutinė riba būtų veiksmingai taikoma tais atvejais, kai gamintojai priklauso bendrovių grupei;
- (27) rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti tokio lygio, kad nekeltų pavojaus gamintojų, kuriems ji taikoma, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamintojus, galimybei susigrąžinti savo investicijas bei veiklos išlaidas ir užtikrintų bei skatintų būsimas investicijas į pajėgumus, kurių reikia kuriant nuo iškastinio kuro nepriklausomą ir patikimą elektros energijos sistemą. Visoje Sąjungoje taikyti vienodą rinkos pajamų viršutinę ribą yra tinkamiausia siekiant išsaugoti elektros energijos vidaus rinkos veikimą, nes taip išlaikoma kainomis grindžiama elektros energijos gamintojų, naudojančių įvairias technologijas, visų pirma atsinaujinančiuosius energijos išteklius, konkurencija;

- (28) nors kartkartėmis trumpam smarkiai pakilusios kainos gali būti laikomos įprastu elektros energijos rinkos ypatumu ir gali būti naudingos kai kuriems investuotojams siekiant susigrąžinti savo investicijas į gamybą, nuo 2022 m. vasario mėn. stebimas itin didelis ir ilgalaikis kainų didėjimas labai skiriasi nuo įprastos rinkos padėties, kuriai būdingi atsitiktiniai smarkūs kainų šuoliai. Todėl rinkos pajamų viršutinė riba neturėtų būti žemesnė už pagrįstus rinkos dalyvių lūkesčius atitinkantį vidutinį elektros energijos kainų lygį, buvusį tomis valandomis, kuriomis elektros energijos paklausa iki Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą buvo didžiausia. Pastaraisiais dešimtmečiais ir iki 2022 m. vasario mėn. visos Sąjungos didmeninėje elektros energijos rinkoje vidutinės didžiausios kainos, atitinkančios tikslingus nuolatinius lūkesčius, buvo mažesnės nei 180 EUR už MWh, nepaisant jų skirtumų įvairiuose Sąjungos regionuose. Kadangi pradinis rinkos dalyvių sprendimas investuoti buvo priimtas remiantis lūkesčiu, kad kainos vidutiniškai bus mažesnės už kainas piko valandomis, nustatant 180 EUR už MWh rinkos pajamų viršutinę ribą tie pradiniai rinkos lūkesčiai gerokai viršijami. Paliekant kainos maržą, kurios investuotojai galėjo pagrįstai tikėtis, būtina užtikrinti, kad rinkos pajamų viršutinė riba nedarytų neigiamo poveikio pradiniam investicijų pelningumo vertinimui;
- (29) be to, 180 EUR už MWh rinkos pajamų viršutinė riba, įskaitant pagrįstą maržą, yra nuosekliai aukštesnė už dabartinės išlygintas energijos gamybos naudojant atitinkamas gamybos technologijas sąnaudas, todėl gamintojai, kuriems ji taikoma, gali padengti savo investicijas ir veiklos sąnaudas. Atsižvelgiant į tai, kad taikant rinkos pajamų viršutinę ribą išlieka didelis pagrįstų išlygintų energijos gamybos sąnaudų ir rinkos pajamų viršutinės ribos skirtumas, negalima tikėtis, kad ją taikant sumažės investicijos į naujus už ribinį pelną mažesnių sąnaudų pajėgumus;

- (30) siekiant išvengti didelio poveikio pradiniam tikėtinam projekto pelningumui, rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti taikoma ne visoms gamybos pajamoms (įskaitant kitus galimus pajamų šaltinius, pavyzdžiui, supirkimo priemonę), o rinkos pajamoms. Nepriklausomai nuo sutartinės formos, kuria gali būti vykdoma prekyba elektros energija, rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti taikoma tik realizuotosioms rinkos pajamoms. Tai būtina siekiant išvengti žalos gamintojams, kurie faktiškai negauna naudos iš dabartinių didelių elektros energijos kainų, nes apdraudė savo pajamas nuo svyravimų didmeninėje elektros energijos rinkoje. Taigi, jei pagal esamas arba būsimas sutartines prievole, pavyzdžiui, pagal atsinaujinančiųjų išteklių energijos pirkimo sutartis ir kitų rūšių elektros energijos pirkimo sutartis arba išankstinius apsidraudimo sandorius, gaminant elektros energiją gaunamos rinkos pajamos nesiekia rinkos pajamų viršutinės ribos, šis reglamentas turėtų nedaryti poveikio tokioms pajamoms. Todėl priemonė, kuria nustatoma rinkos pajamų viršutinė riba, neturėtų atgrasyti rinkos dalyvių nuo tokių sutartinių prievolių prisiėmimo;
- (31) rinkos pajamų viršutinės ribos taikymas tuo metu, kai atsiskaitoma už sandorius, gali būti efektyvesnis, tačiau tai ne visada gali būti įmanoma, pavyzdžiui, dėl didmeninių elektros energijos rinkų organizavimo skirtumų valstybėse narėse ir skirtingų laikotarpių. Kad galėtų atsižvelgti į nacionalinius ypatumus ir sudaryti palankesnes sąlygas rinkos pajamų viršutinės ribos taikymui nacionaliniu lygmeniu, valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė savo nuožiūra nuspręsti, ar ją taikyti tada, kai atsiskaitoma už elektros energijos mainus, ar vėliau. Valstybėms narėms taip pat turėtų būti palikta veiksmų laisvė iš anksto finansuoti paramos priemones, skirtas galutiniams elektros energijos vartotojams, o rinkos pajamas surinkti vėlesniame etape. Komisija turėtų pateikti valstybėms narėms gaires dėl tos priemonės įgyvendinimo;

- (32) rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti taikoma technologijoms, kurių ribinės sąnaudos yra mažesnės už rinkos pajamų viršutinę ribą, pavyzdžiui, vėjo, saulės, branduolinės energijos technologijoms ar lignitui;
- (33) rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti netaikoma technologijoms, kurių ribinės sąnaudos yra didelės ir susijusios su kuro, reikalingo elektros energijai gaminti, išteklių kaina, pavyzdžiui, dujomis ir akmens anglimis kūrenamoms elektrinėms, nes jų eksploatavimo sąnaudos gerokai viršytų rinkos pajamų viršutinę ribą ir ją taikant kiltų pavojus tų technologijų ekonominiam gyvybingumui. Siekiant toliau skatinti bendrai mažinti dujų vartojimą, rinkos pajamų viršutinė riba taip pat neturėtų būti taikoma technologijoms, kurios tiesiogiai konkuruoja su dujomis kūrenamomis elektrinėmis, kad būtų suteikta lankstumo elektros energijos sistemai, o pasiūlymai elektros energijos rinkoje būtų teikiami remiantis tokiais šių technologijų naudojimo alternatyviosiomis sąnaudomis, kaip paklausos atsakas ir kaupimas;
- (34) kad nebūtų pakenkta esamų dujomis kūrenamų elektrinių pertvarkai pagal „REPowerEU“ tikslus, nustatytus visų pirma 2022 m. gegužės 18 d. Komisijos komunikate dėl plano „REPowerEU“ (toliau – „REPowerEU“ planas), rinkos pajamų viršutinė riba neturėtų būti taikoma technologijoms, kuriose naudojamas gamtinės dujas pakeičiantis kuras, pavyzdžiui, biometanas;
- (35) siekiant išsaugoti paskatas novatoriškų technologijų plėtrai, rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti netaikoma parodomiesiems projektams;

- (36) kai kuriose valstybėse narėse kai kurių gamintojų gaunamoms pajamoms viršutinės ribos jau taikomos pagal tokias valstybės ir viešąsias priemones kaip supirkimo tarifai ir abipusiai sandoriai dėl skirtumų. Šių gamintojų pajamos dėl pastaruoju metu staiga išaugusių elektros energijos kainų nedidėja. Todėl esamiems gamintojams, kuriems taikomos tokio pobūdžio valstybės priemonės, kurios nebuvo patvirtintos kaip atsakas į dabartinę energetikos krizę, rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti netaikoma. Panašiai, rinkos pajamų viršutinė riba turėtų būti netaikoma gamintojams, kurių rinkos pajamoms taikomos kitos valdžios institucijų nustatytos reguliavimo priemonės, pagal kurias pajamos tiesiogiai pervedamos vartotojams;
- (37) siekiant užtikrinti veiksmingą rinkos pajamų viršutinės ribos taikymą, gamintojai, tarpininkai ir atitinkami rinkos dalyviai turėtų pateikti būtinus duomenis valstybių narių kompetentingoms institucijoms ir, kai tinkama, sistemos operatoriams bei paskirtiesiems elektros energijos rinkos operatoriams. Atsižvelgiant į didelį atskirų sandorių, kurių atžvilgiu valstybių narių kompetentingos institucijos turi užtikrinti rinkos pajamų viršutinės ribos taikymą, skaičių, tos institucijos turėtų turėti galimybę naudoti pagrįstus įverčius rinkos pajamų viršutinei ribai apskaičiuoti;
- (38) siekiant atsižvelgti į situacijas, kai rinkos pajamų viršutinės ribos taikymas gali turėti įtakos rinkos dalyvių paskatoms tiekti balansavimo energiją arba teikti apkrovų perskirstymo ir kompensacinės prekybos paslaugas, valstybės narės turėtų turėti galimybę nuspręsti netaikyti viršutinės ribos rinkos pajamoms, gautoms pardavus elektros energiją balansavimo energijos rinkoje, ir iš finansinės kompensacijos už apkrovų perskirstymą ir kompensacinę prekybą;

- (39) siekiant atsižvelgti į tiekimo saugumo problemas, valstybės narės turėtų turėti galimybę nustatyti rinkos pajamų viršutinę ribą taip, kad elektros energijos gamintojai galėtų išlaikyti 10 proc. pajamų perviršio, viršijančio rinkos pajamų viršutinę ribą;
- (40) elektros energijos gamybos įrenginių gamybos rūšių derinys ir sąnaudų struktūra valstybėse narėse labai skiriasi, todėl joms turėtų būti leidžiama konkrečiomis sąlygomis toliau taikyti arba nustatyti nacionalines kovos su krize priemonės;
- (41) visų pirma valstybėms narėms turėtų būti palikta galimybė dar labiau apriboti gamintojų, kuriems taikoma rinkos pajamų viršutinė riba, pajamas ir nustatyti konkrečią rinkos pajamų, gautų pardavus iš akmens anglių pagamintą elektros energiją, kurios kaina kai kuriose valstybėse narėse gali būti gerokai mažesnė už naudojant ribines technologijas pagamintos elektros energijos kainą, viršutinę ribą. Siekiant išsaugoti teisinį tikrumą, valstybėms narėms taip pat turėtų būti leidžiama toliau taikyti arba nustatyti nacionalines kovos su krize priemonės, kuriomis ribojamos gamintojų, kuriems netaikoma Sąjungos masto viršutinė pajamų riba, rinkos pajamos;
- (42) siekiant užtikrinti tiekimo saugumą, valstybės narės turėtų turėti galimybę nustatyti didesnę rinkos pajamų viršutinę ribą gamintojams, kuriems kitu atveju būtų taikoma Sąjungos masto rinkos pajamų viršutinė riba, kai jų investicijų ir veiklos sąnaudos yra didesnės už Sąjungos masto rinkos pajamų viršutinę ribą;

- (43) dėl su krize susijusių didelių kainų skirtumų tarp prekybos zonų padidėjo prekybos srautai tokiose zonose, todėl kai kuriose valstybėse narėse gerokai išaugo perkrovos mokesčiai. Perkrovos pajamos ir toliau turėtų būti skiriamos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/943¹ 19 straipsnio 2 dalyje nustatytiems prioritetiniams tikslams įgyvendinti. Tačiau valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė išimties tvarka, tinkamai pagrįstais atvejais ir kontroliuojant jų reguliavimo institucijoms, likusį pajamų perviršį paskirstyti tiesiogiai galutiniais elektros energijos vartotojams, užuot jį naudojus tik to reglamento 19 straipsnio 3 dalyje nurodytais tikslais;
- (44) atsižvelgiant į tai, kad dėl aplinkybių, susijusių su kai kurių valstybių narių priklausomybe nuo elektros energijos importo iš kitų šalių, ne visos valstybės narės, taikydamos rinkos pajamų viršutinę ribą, gali vienodai remti savo galutinius vartotojus, būtina, kad valstybės narės, kurių grynasis elektros energijos importas yra lygus 100 proc. arba didesnis, turėtų galimybę, laikantis solidarumo principo, pasinaudoti dalijimosi pajamų perviršiu su pagrindine eksportuojančia valstybe nare susitarimais. Be to, visų pirma skatinama, kad tokiais solidarumo susitarimais būtų atsižvelgiama į nesubalansuotus prekybos santykius;

¹ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos (OL L 158, 2019 6 14, p. 54).

- (45) elektros energijos sektoriaus ir iškastinio kuro sektoriaus verslo ir prekybos praktika, taip pat reguliavimo sistemos labai skiriasi. Kadangi nustatant rinkos pajamų viršutinę ribą siekiama rinkos rezultatų, panašių į tuos, kurių gamintojai būtų galėję tikėtis, jei nuo 2022 m. vasario mėn. dujų tiekimas nebūtų pradėjęs trikti ir pasaulinės tiekimo grandinės būtų veikusios įprastai, būtina, kad elektros energijos gamintojams skirta priemonė būtų taikoma pajamoms, gaunamoms iš elektros energijos gamybos. Kita vertus, kadangi nustatant laikinąjį solidarumo įnašą dėmesys sutelkiamas į Sąjungos įmonių ir nuolatinių buveinių, vykdančių veiklą žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose, pelningumą, kuris, palyginti su ankstesniais metais, gerokai padidėjo, būtina, kad ši priemonė būtų taikoma jų pelnui;
- (46) valstybės narės turėtų užtikrinti, kad pajamų perviršis, gaunamas taikant rinkos pajamų viršutinę ribą elektros energijos srityje, būtų perduotas galutiniams elektros energijos vartotojams ir taip būtų sušvelnintas itin didelių elektros energijos kainų poveikis. Pajamų perviršis turėtų būti skiriamas vartotojams, įskaitant namų ūkius ir įmones, kuriems didelės elektros energijos kainos daro ypač didelį poveikį. Jei nebus imtasi siūlomų priemonių, yra rizika, kad tik turtingesnės valstybės narės turės išteklių savo vartotojams apsaugoti, o tai labai iškraipys vidaus rinką;

- (47) pajamos iš viršutinės ribos turėtų padėti valstybėms narėms finansuoti tokias priemones kaip pajamų pervedimai, sąskaitų nuolaidos, kompensacijos tiekėjams už tiekimą už sąnaudas mažesne kaina, taip pat investicijos, kurios padėtų struktūriškai sumažinti vartojimą, visų pirma elektros energijos, pagamintos naudojant iškastinio kuro išteklius. Kai parama teikiama ne namų ūkių vartotojams, jie turėtų siekti investuoti į priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo technologijas, įskaitant atsinaujinančiųjų išteklių energiją, pavyzdžiui, sudarydami elektros energijos pirkimo sutartis arba tiesiogiai investuodami į atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą, arba investuoti į energijos vartojimo efektyvumą;
- (48) viešosios intervencijos į elektros energijos tiekimo kainų nustatymą iš esmės yra rinką iškraipanti priemonė. Todėl tokios intervencijos gali būti vykdomos tik kaip viešųjų paslaugų įsipareigojimai ir joms turėtų būti taikomos konkrečios sąlygos. Šiuo metu pagal Direktyvą (ES) 2019/944 reguliuojamas kainas galima taikyti namų ūkiams ir labai mažoms įmonėms, be to, energijos nepriteklių patiriantiems ir pažeidžiamiems vartotojams jos gali būti ir mažesnės už sąnaudas. Tačiau, atsižvelgiant į dabartinį išskirtinį elektros energijos kainų kilimą, galimų priemonių, kurias valstybės narės gali taikyti siekdamos remti vartotojus, rinkinys turėtų būti laikinai išplėstas, suteikiant galimybę taikyti reguliuojamas kainas MVĮ ir leidžiant taikyti už sąnaudas mažesnes reguliuojamas kainas. Tokios išplėstinės priemonės galėtų būti finansuojamos iš rinkos pajamų viršutinės ribos;

- (49) svarbu, kad tais atvejais, kai reguliuojamos mažmeninės kainos yra mažesnės už sąnaudas, jomis nebūtų diskriminuojami tiekėjai ar jiems užkraunamos nesąžiningos išlaidos. Todėl, nedarant poveikio valstybės pagalbos taisyklių taikymui, tiekėjams turėtų būti teisingai kompensuojamos jų patiriamos tiekimo reguliuojamomis kainomis išlaidos. Dėl už sąnaudas mažesnių reguliuojamų kainų patiriamos išlaidos turėtų būti finansuojamos iš pajamų, gautų taikant rinkos pajamų viršutinę ribą. Siekiant užtikrinti, kad dėl tokių priemonių nepadidėtų elektros energijos paklausa, bet būtų patenkinta vartotojų energijos paklausa, už sąnaudas mažesnės reguliuojamos kainos turėtų būti taikomos tik ribotam suvartojamos energijos kiekiui. Šis reglamentas neturėtų daryti poveikio tiekėjo pasirinkimo kraštutiniu atveju tvarkai ir valstybių narių tiekėjo pasirinkimui kraštutiniu atveju;
- (50) iš esmės nepakitęs jų sąnaudų struktūrai ir nepadidinus investicijų Sąjungos įmonių ir nuolatinių buveinių, kurių bent 75 proc. apyvartos sudaro veiklos žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose apyvarta, pelnas smarkiai išaugo dėl staigių ir nenuspėjamų Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą aplinkybių, sumažėjusios energijos pasiūlos ir dėl energijos paklausos, išaugusios dėl rekordiškai aukštų temperatūrų;
- (51) laikinasis solidarumo įnašas turėtų veikti kaip perskirstymo priemonė siekiant užtikrinti, kad atitinkamos įmonės, kurios dėl nenumatytų aplinkybių gavo pelno perviršį, proporcingai prisidėtų prie energetikos krizės mažinimo vidaus rinkoje;

- (52) laikinojo solidarumo įnašo apskaičiavimo pagrindas yra įmonių ir nuolatinių buveinių, mokesčių tikslais įsisteigusių Sąjungoje ir vykdančių veiklą žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose, 2022 m. sausio 1 d. ir (arba) 2023 m. sausio 1 d. arba vėliau prasidedančių finansinių metų ir visą jų atitinkamą laikotarpį apmokestinamasis pelnas, kaip nustatyta dvišalėse sutartyse arba valstybių narių nacionaliniuose mokesčių įstatymuose. Valstybės narės, kurios apmokestina tik paskirstytą įmonių pelną, turėtų taikyti laikinąjį solidarumo įnašą apskaičiuotam pelnui, neatsižvelgdamos į jo paskirstymą. Finansiniai metai nustatomi pagal valstybių narių nacionalinėje teisėje nustatytas taisykles;
- (53) solidarumo įnašas turėtų būti mokamas tik nuo 2022 m. ir (arba) 2023 m. gauto pelno, daugiau kaip 20 proc. viršijančio vidutinį ketverių finansinių metų, prasidedančių 2018 m. sausio 1 d. arba vėliau, apmokestinamąjį pelną;
- (54) tokiu požiūriu būtų užtikrinama, kad dalį pelno maržos, kuri susidarė ne dėl nenuspėjamų pokyčių energijos rinkose prasidėjus Rusijos karinei agresijai prieš Ukrainą, atitinkamos Sąjungos įmonės ir nuolatinės buveinės galėtų panaudoti būsimoms investicijoms ar jų finansiniam stabilumui dabartinės energetikos krizės metu užtikrinti, be kita ko, energijai imlioje pramonėje. Šis skaičiavimo bazės nustatymo metodas užtikrintų, kad solidarumo įnašas įvairiose valstybėse narėse būtų proporcingas. Kartu nustatant minimalią normą turėtų būti užtikrinta, kad solidarumo įnašas būtų teisingas ir proporcingas. Valstybėms narėms turėtų būti paliekama laisvė savo solidarumo įnašui taikyti didesnę nei 33 proc. normą. Tai turėtų sudaryti sąlygas tokioms valstybėms narėms nustatyti pageidaujamą normą, kurią jos laiko priimtina ir tinkama pagal savo nacionalinės teisės sistemas;

- (55) valstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių, kad užtikrintų visapusišką šiuo reglamentu numatyto solidarumo įnašo taikymą, ir turėtų organizuoti būtinas nacionalinės teisės pataisas, visų pirma siekiant užtikrinti, kad solidarumo įnašas būtų surinktas laiku, be kita ko, remiantis grynosiomis pajamomis, iš kurių gali būti kompensuojamas solidarumo įnašas, kad solidarumo įnašas būtų atskaitomas ar neatskaitomas, arba kad būtų atsižvelgta į ankstesnių finansinių metų nuostolius, siekiant užtikrinti, kad būtų nuosekliai traktuojami 2022 m. ir (arba) 2023 m. įkurtų įmonių trumpesni finansiniai metai, arba verslo restruktūrizavimo ar susijungimų atvejais, siekiant apskaičiuoti solidarumo įnašą;
- (56) solidarumo įnašas turėtų būti naudojamas: i) finansinės paramos galutiniam energijos vartotojams, visų pirma pažeidžiamiesiems namų ūkiams, priemonėms, skirtoms sušvelninti didelių energijos kainų poveikį; ii) finansinės paramos priemonėms, skirtoms padėti mažinti energijos suvartojimą; iii) finansinės paramos priemonėms, skirtoms energijai imlių pramonės sektorių įmonėms remti, ir iv) finansinės paramos priemonėms, skirtoms plėtoti Sąjungos energetinį savarankiškumą. Valstybėms narėms taip pat turėtų būti leista dalį pajamų, gautų iš laikinojo solidarumo įnašo, skirti bendram finansavimui. Tos priemonės reikalauja didelio lankstumo, kad būtų galima atsižvelgti į valstybių narių biudžeto procesus;

- (57) pajamų naudojimas šiais tikslais atspindi išskirtinį solidarumo įnašą, kaip priemonės, kuria siekiama sumažinti ir sušvelninti žalingą energetikos krizės poveikį namų ūkiams ir įmonėms visoje Sąjungoje, pobūdį siekiant apsaugoti vidaus rinką ir užkirsti kelią tolesnio susiskaidymo rizikai. Sparčiai didėjančios energijos kainos daro poveikį visoms valstybėms narėms. Tačiau dėl jų energijos rūšių derinio skirtumų poveikis įvairioms valstybėms narėms nevienodas ir jų finansinės galimybės imtis priemonių, būtinų pažeidžiamiesiems namų ūkiams ir įmonėms apsaugoti, taip pat nevienodos. Be Sąjungos priemonės kaip, pavyzdžiui, solidarumo įnašas, kyla didelė vidaus rinkos sutrikdymo ir tolesnio susiskaidymo rizika, o tai, atsižvelgiant į energijos rinkų ir vertės grandinių integraciją, būtų žalinga visoms valstybėms narėms. Energijos nepritekliaus problemos sprendimas ir energetikos krizės socialinių padarinių šalinimas, visų pirma siekiant apsaugoti darbuotojus paveiktuose pramonės sektoriuose, yra ir valstybių narių solidarumo klausimas. Siekiant kuo labiau padidinti solidarumo įnašo poveikį, pajamos iš jo turėtų būti naudojamos koordinuotai ir (arba) taikant Sąjungos finansavimo priemones, laikantis solidarumo principo;

- (58) visų pirma valstybės narės finansinės paramos priemonės turėtų nukreipti į pažeidžiamiausius namų ūkius ir įmones, kurie patiria didžiausią poveikį dėl sparčiai didėjančių energijos kainų. Taip būtų išsaugoma kainų paskata mažinti energijos paklausą ir taupyti energiją. Be to, tikslinės priemonės, skirtos pažeidžiamiausiems ir likvidumo problemų turintiems namų ūkiams, turėtų teigiamą poveikį bendram suvartojimui (nes būtų išvengta pernelyg didelio išlaidų ne energetikos prekėms išstūmimo efekto), atsižvelgiant į tos grupės namų ūkių polinkį išleisti didelę pajamų dalį. Be to, pajamos turėtų būti naudojamos energijos suvartojimo mažinimui skatinti. Šiuo atžvilgiu pajamos turėtų būti naudojamos, pavyzdžiui, paklausos mažinimo aukcionų arba konkursų sistemų tikslais, mažinant galutinių energijos vartotojų tam tikro suvartojamos energijos kiekio pirkimo išlaidas arba skatinant galutinius energijos vartotojus – tiek pažeidžiamus namų ūkius, tiek įmones – investuoti į atsinaujinančiuosius energijos išteklius, energijos vartojimo efektyvumą ar kitas priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo technologijas. Iš solidarumo įnašo gautos pajamos taip pat turėtų būti naudojamos energijai imlių pramonės sektorių įmonėms ir regionams, kurie priklauso nuo šių pramonės sektorių, remti. Energijai imlių pramonės sektorių, pavyzdžiui, trąšų pramonės, sąnaudos dėl kylančių energijos kainų sparčiai didėja. Finansinės paramos priemonės turi būti taikomos su sąlyga, kad bus investuojama į atsinaujinančiųjų išteklių energiją, energijos vartojimo efektyvumą ar kitas priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo technologijas. Be to, priemonės, padedančios didinti Sąjungos savarankiškumą energetikos srityje, galėtų būti remiamos investicijomis laikantis 2022 m. kovo 8 d. Komisijos komunikate dėl „REPowerEU“: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti“ (toliau – bendri Europos veiksmai „REPowerEU“) ir „RePowerEU“ plane nustatytų tikslų, visų pirma kai jos taikomos tarpvalstybinio pobūdžio projektams;

- (59) valstybės narės taip pat galėtų nuspręsti dalį pajamų, gautų iš solidarumo įnašo, skirti priemonėms, skirtoms sumažinti žalingą energetikos krizės poveikį, bendrai finansuoti, įskaitant paramą užimtumui išlaikyti ir darbo jėgos perkvalifikavimui bei kvalifikacijos kėlimui, arba skatinti investicijas į energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų išteklių energiją, be kita ko, į tarpvalstybinius projektus. Bendro finansavimo aspektas apima tiek projektais pagrįstą išlaidų pasidalijimą tarp valstybių narių, tiek lėšų paskirstymą pagal Sąjungos priemonę, grindžiamą tuo, kad valstybės narės savanoriškai skiria pajamas į Sąjungos biudžetą laikydamosi solidarumo principo;
- (60) reguliari ir veiksminga stebėseną ir ataskaitų teikimas Komisijai yra labai svarbūs vertinant pažangą, kurią valstybės narės padarė siekdamos paklausos mažinimo tikslų, įgyvendindamos rinkos pajamų viršutinę ribą ir panaudodamos pajamų perviršį, taip pat taikydamos reguliuojamas kainas;
- (61) valstybės narės turėtų pranešti Komisijai apie solidarumo įnašo taikymą savo atitinkamoje teritorijoje, taip pat apie bet kokius jų nacionalinių teisinių sistemų pakeitimus tuo tikslu, įskaitant papildomus teisės aktus, kurių gali prireikti siekiant užtikrinti nuoseklų solidarumo įnašo įgyvendinimą šalies viduje;
- (62) valstybės narės taip pat turėtų pranešti apie pajamų, gautų iš solidarumo įnašo, panaudojimą. Visų pirma taip siekiama užtikrinti, kad valstybės narės pajamas panaudotų taip, kaip numatyta šiame reglamente;

- (63) šiuo reglamentu nustatytą solidarumo įnašą valstybės narės turėtų taikyti savo atitinkamoje teritorijoje, išskyrus atvejus, kai jos yra patvirtinusios lygiavertes nacionalines priemones. Turėtų būti laikoma, kad nacionalinės priemonės tikslas yra panašus į šiame reglamente nustatytą bendrą solidarumo įnašo tikslą, kai juo siekiama prisidėti prie energijos įperkamumo. Turėtų būti laikoma, kad nacionalinei priemonei taikomos panašios taisyklės kaip solidarumo įnašui, jeigu ji apima veiklą žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose, ja nustatoma bazė, numatoma norma ir užtikrinama, kad pagal nacionalinę priemonę gautos pajamos būtų naudojamos panašiais tikslais kaip solidarumo įnašas;
- (64) solidarumo įnašas ir jį reglamentuojanti Sąjungos teisinė sistema turėtų būti laikino pobūdžio, siekiant reaguoti į išskirtinę ir neatidėliotiną padėtį, susidariusią Sąjungoje dėl sparčiai didėjančių energijos kainų. Solidarumo įnašas turėtų būti taikomas 2022 m. ir (arba) 2023 m. gautam pelno perviršiui, siekiant spręsti dabartinės tebesitęsiančios energetikos krizės žalingo poveikio namų ūkiams ir įmonėms problemą ir jį sušvelninti. Solidarumo įnašo taikymas visiems finansiniams metams turėtų leisti panaudoti pelno perviršį atitinkamu laikotarpiu, atsižvelgiant į viešąjį interesą sušvelninti energetikos krizės padarinius, kartu paliekant atitinkamoms įmonėms tinkamą pelno dalį;
- (65) solidarumo įnašas turėtų būti taikomas tik 2022 ir (arba) 2023 finansiniais metais. Ne vėliau kaip 2023 m. spalio 15 d. ir 2024 m. spalio 15 d., kai nacionalinės valdžios institucijos turės nuomonę dėl solidarumo įnašo rinkimo, Komisija turėtų peržiūrėti padėtį ir pateikti ataskaitą Tarybai;

- (66) jei valstybė narė patirtų sunkumų taikydama reglamentą, visų pirma laikinąjį solidarumo įnašą, ji, kai tikslinga, turėtų konsultuotis su Europos Komisija pagal Europos Sąjungos sutarties (ES sutarties) 4 straipsnį;
- (67) dėl jų socialinės ir ekonominės struktūros padėties bei jų fizinių savybių atokiausi regionai SESV 349 straipsnio prasme negali būti sujungti su Sąjungos elektros energijos rinkomis. Todėl jie neturėtų turėti taikyti nuostatas dėl bendro suvartojamos elektros energijos kiekio mažinimo piko valandomis ir rinkos pajamų viršutinės ribos. Be to, valstybės narės turėtų turėti galimybę daryti šių nuostatų taikymo išimtį mažose atskirose sistemose arba mažose sujungtose sistemose, kaip apibrėžta Direktyvoje (ES) 2019/944, pagamintai elektros energijai. Be to, Kipras ir Malta dėl išskirtinių ypatumų netaiko visos Sąjungos energijos rinkos *acquis*. Kipras yra visiškai atskirtas nuo transeuropinių energetikos tinklų, o Malta su jais turi tik ribotą jungtį. Kadangi skirtingas požiūris į šias valstybes nares energijos vidaus rinką tepaveiktų nedaug, Kipras ir Malta turėtų turėti galimybę savanoriškai taikyti nuostatas, susijusias su jų bendro suvartojamos elektros energijos kiekio mažinimu piko valandomis ir rinkos pajamų viršutine riba. Be to, jei Kipras nuspręstų taikyti nuostatas dėl rinkos pajamų viršutinės ribos, ir kad būtų užtikrintas jo elektros energijos sistemos stabilumas, jis neturėtų turėti tos rinkos pajamų viršutinės ribos taikyti iš žalios naftos produktų pagamintai elektros energijai;
- (68) dėl pagrindinių dujų kainų svyravimo kyla sunkumų energetikos įmonėms, veikiančioms elektros energijos ateities sandorių rinkose, visų pirma siekiant gauti tinkamą užstatą. Komisija, bendradarbiaudama su Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija ir Europos bankininkystės institucija, vertina klausimus, susijusius su užstato ir maržų tinkamumu ir galimais pernelyg didelio paros kainų svyravimo ribojimo būdais;

- (69) be to, šiame reglamente numatytos priemonės dera su papildomu Komisijos vykdomu darbu, susijusiu su ilgalaikiu rinkos modeliu, kaip paskelbta jos 2022 m. gegužės 18 d. Komunikate dėl intervencijų į energijos rinką trumpuoju laikotarpiu ir elektros energijos rinkos modelio tobulinimo ilguoju laikotarpiu, paskelbtame kartu su planu „REPowerEU“;
- (70) atsižvelgiant į energetikos krizės mastą, jos socialinio, ekonominio ir finansinio poveikio lygį ir poreikį kuo greičiau imtis veiksmų, šis reglamentas turėtų įsigalioti skubos tvarka kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*;
- (71) atsižvelgiant į išskirtinį šiame reglamente nustatytų priemonių pobūdį ir poreikį jas taikyti visų pirma 2022–2023 m. žiemos sezonu, šis reglamentas turėtų būti taikomas iki 2023 m. gruodžio 31 d.;
- (72) kadangi šio reglamento tikslo, t. y. nustatyti skubią intervenciją didelių energijos kainų poveikiui sušvelninti, valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl jo masto ir poveikio jo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamasi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali priimti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I skyrius

Dalykas ir apibrėžtys

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

Šiuo reglamentu nustatoma skubi intervencija, kuria siekiama sušvelninti didelių energijos kainų poveikį taikant išimtinės, tikslinės ir ribotos trukmės priemonės. Tomis priemonėmis siekiama sumažinti elektros energijos suvartojimą, nustatyti rinkos pajamų, kurias tam tikri gamintojai gauna iš elektros energijos gamybos, viršutinę ribą ir tikslingai perskirstyti šias pajamas galutiniams elektros energijos vartotojams, sudaryti sąlygas valstybėms narėms taikyti viešosios intervencijos į elektros energijos tiekimo namų ūkio vartotojams ir MVĮ kainų nustatymą priemonės ir nustatyti taisykles dėl Sąjungos įmonių ir nuolatinių buveinių, kurios veiklą vykdo žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose, laikinojo privalomo solidarumo įnašo, siekiant padėti užtikrinti energijos įperkamumą namų ūkiams ir įmonėms.

2 straipsnis

Apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamos Reglamento (ES) 2019/943 2 straipsnyje ir Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnyje pateiktos terminų apibrėžtys. Be to, vartojamos šios terminų apibrėžtys:

- 1) mažosios ir vidutinės įmonės arba MVI – įmonės, kaip apibrėžta Komisijos rekomendacijos 2003/361/EB¹ priedo 2 straipsnyje;
- 2) bendras suvartojamos elektros energijos kiekis – bendras elektros energijos, tiekiamos veiklai valstybės narės teritorijoje vykdyti, kiekis;
- 3) bazinis laikotarpis – lapkričio 1 d.–kovo 31 d. laikotarpis penkerius metus iš eilės iki šio reglamento įsigaliojimo dienos, pradedant 2017 m. lapkričio 1 d.–2018 m. kovo 31 d. laikotarpiu;
- 4) piko valandos – atskiros paros valandos, kuriomis, remiantis perdavimo sistemos operatorių ir, kai taikytina, paskirtųjų elektros energijos rinkos operatorių prognozėmis, kitos paros didmeninės elektros energijos kainos turėtų būti didžiausios, bendras suvartojamos elektros energijos kiekis turėtų būti didžiausias arba bendras suvartojamos elektros energijos, pagamintos iš kitų nei atsinaujinančiųjų išteklių, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001² 2 straipsnio 1 punkte, kiekis turėtų būti didžiausias;

¹ 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacija 2003/361/EB dėl labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžties (OL L 124, 2003 5 20, p. 36).

² 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

- 5) rinkos pajamos – realizuotosios pajamos, kurias gauna gamintojas už elektros energijos pardavimą ir tiekimą Sąjungoje, nepaisant sutartinės tokių mainų vykdymo formos, įskaitant elektros energijos pirkimo sutartis ir kitas apsidraudimo nuo didmeninės elektros energijos rinkos svyravimų operacijas, išskyrus valstybių narių teikiamą paramą;
- 6) atsiskaitymas – tarp sandorio šalių atliekamas ir gaunamas mokėjimas už elektros energijos tiekimą ir gavimą, kai taikytina, vykdant atitinkamas sandorio šalių pareigas pagal vieną ar daugiau tarpuskaitymo sandorių;
- 7) kompetentinga institucija – institucija, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/941¹ 2 straipsnio 11 punkte;
- 8) tarpininkai – su kitomis valstybėmis narėmis nesujungtų sala laikomų valstybių narių didmeninių elektros energijos rinkų subjektai, teikiantys vienetais grindžiamus pasiūlymus, kai reguliavimo institucija šiems subjektams yra išdavusi leidimą gamintojo vardu dalyvauti rinkoje, išskyrus subjektus, kurie perduoda pajamų perviršį tiesiogiai galutiniams elektros energijos vartotojams;
- 9) pajamų perviršis – teigiamas skirtumas tarp gamintojų rinkos pajamų už elektros energijos MWh ir 180 EUR už elektros energijos MWh rinkos pajamų viršutinės ribos, numatytos 6 straipsnio 1 dalyje;

¹ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/941 dėl pasirengimo valdyti riziką elektros energijos sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2005/89/EB (OL L 158, 2019 6 14, p. 1).

- 10) atliekos – medžiaga ar objektas, kurių turėtojas atsikrato, ketina arba privalo atsikratyti, kaip apibrėžta Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB¹ 3 straipsnio 1 punkte;
- 11) grynoji priklausomybė nuo importo – 2021 m. sausio 1 d.–2021 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu viso elektros energijos importo ir viso elektros energijos eksporto skirtumas, išreikštas viso bendro pagamintos elektros energijos kiekio valstybėje narėje procentine dalimi;
- 12) finansiniai metai – mokestiniai metai, kalendoriniai metai ar bet kuris kitas tinkamas laikotarpis mokesčių tikslais, kaip apibrėžta nacionalinėje teisėje;
- 13) galutinis energijos vartotojas – vartotojas, kuris energiją perka savo reikmėms;
- 14) galutinis elektros energijos vartotojas – vartotojas, kuris elektros energiją perka savo reikmėms;
- 15) Sąjungos įmonė – valstybėje narėje įsisteigusi įmonė, kuri pagal tos valstybės narės mokesčių įstatymus laikoma įsisteigusia toje valstybėje narėje mokesčių tikslais ir pagal su trečiąja valstybe sudarytą sutartį dėl dvigubo apmokestinimo išvengimo nelaikoma įsisteigusia mokesčių tikslais už Sąjungos ribų;
- 16) nuolatinė buveinė – valstybėje narėje esanti nuolatinė verslo vieta, per kurią vykdoma visa kitoje valstybėje įsisteigusios įmonės veikla arba jos dalis, jeigu tos verslo vietos pilnas yra apmokestinamas valstybėje narėje, kurioje ji yra;

¹ 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinti kai kurias direktyvas (OL L 312, 2008 11 22, p. 3).

- 17) Sąjungos įmonės ir nuolatinės buveinės, vykdančios veiklą žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose – Sąjungos įmonės arba nuolatinės buveinės, kurių bent 75 % apyvartos sudaro apyvarta iš ekonominės veiklos gavybos, kasybos, naftos perdirbimo ir (arba) kokso produktų gamybos sektoriuose, kaip nurodyta Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1893/2006¹;
- 18) pelno perviršis – apmokestinamasis pelnas, nustatytas pagal nacionalines mokesčių taisykles 2022 finansiniais metais ir (arba) 2023 finansiniais metais ir visą jų atitinkamą laikotarpį, sukaupiamas iš veiklos, vykdomos Sąjungos įmonių ir nuolatinių buveinių, vykdančių veiklą žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose, lygmeniu, kuris daugiau kaip 20 proc. viršija vidutinį ketverių finansinių metų, prasidedančių 2018 m. sausio 1 d. arba vėliau, apmokestinamąjį pelną;
- 19) solidarumo įnašas – laikina priemonė, taikoma Sąjungos įmonių ir nuolatinių buveinių, vykdančių veiklą žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose, pelno perviršiui, siekiant sušvelninti išskirtinius kainų pokyčius energijos rinkose valstybėms narėms, vartotojams ir įmonėms;
- 20) perkrovos pajamų perviršis – likutinės pajamos, kurios lieka nepanaudotos paskirsčius perkrovos pajamas pagal Reglamento (ES) 2019/943 19 straipsnio 2 dalyje nustatytus prioritetinius tikslus;

¹ 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1893/2006, nustatantis statistinį ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių NACE 2 red. ir iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 3037/90 bei tam tikrus EB reglamentus dėl konkrečių statistikos sričių (OL L 393, 2006 12 30, p. 1).

- 21) patvirtinta lygiavertė nacionalinė priemonė – teisėkūros, reglamentavimo ar administracinė priemonė, kurią valstybė narė priėmė ir paskelbė ne vėliau kaip 2022 m. gruodžio 31 d. ir kuria prisidedama prie energijos įperkamumo;

II skyrius

Priemonės, susijusios su elektros energijos rinka

1 SKIRSNIS

PAKLAUSOS MAŽINIMAS

3 straipsnis

Bendro suvartojamos elektros energijos kiekio mažinimas

1. Valstybės narės siekia įgyvendinti priemones, kuriomis jų bendras mėnesinis suvartojamos elektros energijos kiekis būtų sumažintas 10 proc., palyginti su vidutiniu bendru suvartojamos elektros energijos kiekiu atitinkamais bazinio laikotarpio mėnesiais.
2. Apskaičiuodamos bendro suvartojamos elektros energijos kiekio sumažėjimą, valstybės narės gali atsižvelgti į padidėjusį bendrą suvartojamos elektros energijos kiekį, kurį lemia dujų poreikio mažinimo tikslų pasiekimas ir bendros elektrifikavimo pastangos siekiant laipsniškai atsisakyti iškastinio kuro.

4 straipsnis

Bendro piko valandomis suvartojamos elektros energijos kiekio mažinimas

1. Kiekviena valstybė narė nustato piko valandas, kurios iš viso atitinka ne mažiau kaip 10 proc. visų valandų 2022 m. gruodžio 1 d.–2023 m. kovo 31 d. laikotarpiu.

2. Kiekviena valstybė narė sumažina savo bendrą nustatytomis piko valandomis suvartojamos elektros energijos kiekį. Sumažinimas nustatytomis piko valandomis turi siekti vidutiniškai bent 5 proc. per valandą. Sumažinimo tikslas apskaičiuojamas kaip skirtumas tarp faktinio bendro nustatytomis piko valandomis suvartojamos elektros energijos kiekio ir perdavimo sistemos operatorių, kai taikytina, bendradarbiaujant su reguliavimo institucija, prognozuojamo bendro suvartojamos elektros energijos kiekio, neatsižvelgiant į priemonių, kurių imtasi šiame straipsnyje nustatytam tikslui pasiekti, poveikį. Į perdavimo sistemos operatorių prognozes gali būti įtraukti bazinio laikotarpio istoriniai duomenys.
3. Valstybė narė gali nuspręsti nustatyti kitokią piko valandų procentinę dalį nei nustatyta 1 dalyje, jei ji apima bent 3 proc. piko valandų ir jei tomis piko valandomis sutaupoma bent tiek energijos, kiek būtų buvę sutaupyta taikant 1 ir 2 dalyse nustatytus parametrus.

5 straipsnis

Priemonės paklausos sumažinimui pasiekti

Valstybės narės yra laisvos pasirinkti tinkamas priemones bendram suvartojamos elektros energijos kiekiui sumažinti, kad pasiektų 3 ir 4 straipsniuose nustatytus tikslus, be kita ko, išplėsti jau įdiegtų nacionalinių priemonių taikymą. Priemonės turi būti aiškiai apibrėžtos, skaidrios, proporcingos, tikslingos, nediskriminuojančios bei patikrinamos ir visų pirma tenkinti šias sąlygas:

- a) tais atvejais, kai mokama finansinė kompensacija papildomos rinkos pajamos, tos kompensacijos suma nustatoma taikant atviro konkurso procesą;

- b) finansinė kompensacija turi būti mokama tik už papildomą nesuvaldomą elektros energiją, palyginti su numatomu įprastu suvartojimu per atitinkamą valandą, nerengiant konkurso;
- c) jos neturi nederamai iškraipyti konkurencijos ar trikdyti tinkamam elektros energijos vidaus rinkos veikimui;
- d) jos neturi būti nepagrįstai taikomos tik konkrečioms vartotojams ar vartotojų grupėms, įskaitant nepriklausomus tiekėjus, pagal Direktyvos (ES) 2019/944 17 straipsnį, ir
- e) jos neturi nepagrįstai trukdyti iškastinio kuro technologijų pakeitimo elektros energijos technologijomis procesui.

2 SKIRSNIS

RINKOS PAJAMŲ VIRŠUTINĖ RIBA IR PAJAMŲ PERVIRŠIO BEI PERKROVOS PAJAMŲ PERVIRŠIO PASKIRSTYMAS GALUTINIAMS ELEKTROS ENERGIJOS VARTOTOJAMS

6 straipsnis

Privaloma rinkos pajamų viršutinė riba

1. Gamintojų rinkos pajamos, gaunamos gaminant elektros energiją iš 7 straipsnio 1 dalyje nurodytų išteklių, negali viršyti 180 EUR už pagamintos elektros energijos MWh.

2. Valstybės narės užtikrina, kad rinkos pajamų viršutinė riba būtų taikoma visoms gamintojų ir, kai aktualu, gamintojų vardu didmeninėse elektros energijos rinkose veikiančių tarpininkų rinkos pajamoms, neatsižvelgiant į rinkos laikotarpį, kuriuo vykdomas sandoris, ir į tai, ar elektros energija prekiaujama dvišaliu pagrindu ar centralizuotoje prekyvietėje.
3. Valstybės narės įdiegia veiksmingas priemones, kad būtų užkirstas kelias gamintojų pareigų pagal 2 dalį apėjimui. Jos visų pirma užtikrina, kad rinkos pajamų viršutinė riba būtų veiksmingai taikoma tais atvejais, kai gamintojus kontroliuoja kitos įmonės arba kai jie iš dalies priklauso kitoms įmonėms, ypač kai jie yra vertikaliai integruotos įmonės dalis.
4. Valstybės narės sprendžia, ar taikyti rinkos pajamų viršutinę ribą atsiskaitant už energijos mainus, ar vėliau.
5. Komisija teikia valstybėms narėms gaires dėl šio straipsnio įgyvendinimo.

7 straipsnis

Rinkos pajamų viršutinės ribos taikymas elektros energijos gamintojams

1. 6 straipsnyje numatyta rinkos pajamų viršutinė riba taikoma rinkos pajamoms, gautoms pardavus elektros energiją, pagamintą naudojant šiuos išteklius:
 - a) vėjo energiją;
 - b) saulės energiją (saulės šiluminę ir fotovoltinę saulės energiją);
 - c) geotermine energiją;
 - d) hidroenergią be rezervuaro;
 - e) biomasės kurą (kietąjį arba dujinį biomasės kurą), išskyrus biometaną;
 - f) atliekas;
 - g) branduolinę energiją;
 - h) lignitą;
 - i) žalios naftos produktus;
 - j) durpes.
2. 6 straipsnio 1 dalyje numatyta rinkos pajamų viršutinė riba netaikoma parodomiesiems projektams ar gamintojams, kurių pajamos už vieną pagamintos elektros energijos MWh jau yra apribotos dėl valstybės ar viešųjų priemonių, kurios nėra priimtos pagal 8 straipsnį.

3. Valstybės narės gali, visų pirma tais atvejais, kai dėl 6 straipsnio 1 dalyje numatytos rinkos pajamų viršutinės ribos taikymo užkraunama didelė administracinė našta, nuspręsti, kad rinkos pajamų viršutinė riba būtų netaikoma gamintojams, gaminantiems elektros energiją įrenginiuose, kurių įrengtoji galia neviršija 1 MW. Valstybės narės gali, visų pirma tais atvejais, kai dėl 6 straipsnio 1 dalyje numatytos rinkos pajamų viršutinės ribos taikymo kyla pavojus, kad padidės išmetamas CO₂ kiekis ir sumažės atsinaujinančiosios energijos gamyba, nuspręsti, kad ši rinkos pajamų viršutinė riba būtų netaikoma elektros energijai, pagamintai hibridinėse jėgainėse, naudojančiose ir tradicinius energijos šaltinius.
4. Valstybės narės gali nuspręsti, kad rinkos pajamų viršutinė riba būtų netaikoma pajamoms, gautoms pardavus elektros energiją balansavimo energijos rinkoje ir kompensuojant už apkrovų perskirstymą ir kompensacinę prekybą.
5. Valstybės narės gali nuspręsti, kad rinkos pajamų viršutinė riba taikoma tik 90 proc. rinkos pajamų, viršijančių 6 straipsnio 1 dalyje numatytą rinkos pajamų viršutinę ribą.
6. Gamintojai, tarpininkai ir atitinkami rinkos dalyviai, taip pat, kai aktualu, sistemos operatoriai pateikia valstybių narių kompetentingoms institucijoms ir, kai aktualu, sistemos operatoriams bei paskirtiesiems elektros energijos rinkos operatoriams visus 6 straipsniui taikyti būtinus duomenis, įskaitant duomenis apie pagamintą elektros energiją ir susijusias rinkos pajamas, neatsižvelgiant į rinkos laikotarpį, kuriuo vykdomas sandoris, ir į tai, ar elektros energija prekiaujama dvišaliu pagrindu toje pačioje įmonėje ar centralizuotoje prekyvietėje.

8 straipsnis
Nacionalinės kovos su krize priemonės

1. Valstybės narės gali:
 - a) toliau taikyti arba nustatyti priemonės, kuriomis būtų dar labiau apribotos gamintojų, gaminančių elektros energiją iš 7 straipsnio 1 dalyje išvardytų šaltinių, rinkos pajamos, įskaitant galimybę diferencijuoti technologijas, taip pat kitų rinkos dalyvių, įskaitant tuos, kurie užsiima prekyba elektros energija, rinkos pajamos;
 - b) nustatyti didesnę rinkos pajamų viršutinę ribą gamintojams, gaminantiems elektros energiją iš 7 straipsnio 1 dalyje išvardytų išteklių, jei jų investicijos ir veiklos sąnaudos viršija 6 straipsnio 1 dalyje nustatytą didžiausią ribą;
 - c) toliau taikyti arba nustatyti nacionalines priemones, skirtas apriboti gamintojų, gaminančių elektros energiją iš 7 straipsnio 1 dalyje nenurodytų išteklių, rinkos pajamas;
 - d) nustatyti konkrečią rinkos pajamų, gautų pardavus iš akmens anglių pagamintą elektros energiją, viršutinę ribą;
 - e) rinkos pajamų viršutinę ribą taikyti 7 straipsnio 1 dalies d punkte nenurodytiems hidroenergijos vienetams arba toliau taikyti ar nustatyti tokias priemones, kuriomis būtų dar labiau apribotos jų rinkos pajamos, įskaitant galimybę diferencijuoti technologijas.

2. 1 dalyje nurodytos priemonės pagal šį reglamentą, turi:
- a) būti proporcingos ir nediskriminuojančios;
 - b) nekelti pavojaus investavimo signalams;
 - c) užtikrinti, kad būtų padengtos investicijos ir veiklos sąnaudos;
 - d) neiškraipyti didmeninių elektros energijos rinkų veikimo, visų pirma nedaryti poveikio pirmumo tvarkai ir kainų formavimuisi didmeninėje rinkoje;
 - e) būti suderinamos su Sąjungos teise.

9 straipsnis

Perkrovos pajamų perviršio, gaunamo paskirsčius tarpzoninį pralaidumą, paskirstymas

1. Nukrypdomos nuo Sąjungos taisyklių dėl perkrovos pajamų, valstybės narės perkrovos pajamų pervirši, gautą paskirsčius tarpzoninį pralaidumą, gali naudoti priemonėms, kuriomis remiami galutiniai elektros energijos vartotojai, finansuoti pagal 10 straipsnį.
2. Perkrovos pajamų perviršio naudojimą pagal 1 dalį tvirtina atitinkamos valstybės narės reguliavimo institucija.
3. Valstybės narės per vieną mėnesį nuo atitinkamos nacionalinės priemonės patvirtinimo dienos praneša Komisijai apie perkrovos pajamų perviršio panaudojimą pagal 1 dalį.

10 straipsnis
Pajamų perviršio paskirstymas

1. Valstybės narės užtikrina, kad visas pajamų perviršis, gaunamas taikant rinkos pajamų viršutinę ribą, būtų tikslingai naudojamas galutiniams elektros energijos vartotojams remti skirtoms priemonėms, kuriomis švelninamas didelių elektros energijos kainų poveikis tiems vartotojams, finansuoti.
2. 1 dalyje nurodytos priemonės turi būti aiškiai apibrėžtos, skaidrios, proporcingos, nediskriminuojančios bei patikrinamos ir turi neprieštarauti 3 ir 4 straipsniuose numatytai pareigai mažinti bendrą suvartojamos elektros energijos kiekį.
3. Jei pajamų, gautų tiesiogiai taikant rinkos pajamų viršutinę ribą valstybių narių teritorijoje, ir pajamų, netiesiogiai gautų pagal tarpvalstybinius susitarimus, nepakanka, kad būtų pakankamai remiami galutiniai elektros energijos vartotojai, valstybėms narėms leidžiama naudoti kitas tinkamas priemones, pavyzdžiui, biudžeto išteklius, tuo pačiu tikslu ir tomis pačiomis sąlygomis.
4. 1 dalyje nurodytos priemonės, pavyzdžiui, gali apimti:
 - a) finansinės kompensacijos už elektros energijos suvartojimo sumažinimą teikimą galutiniams elektros energijos vartotojams, be kita ko, rengiant paklausos mažinimo aukcionus arba taikant konkursų schemas;
 - b) tiesioginius pervedimus galutiniams elektros energijos vartotojams, be kita ko, proporcingai mažinant tinklo tarifus;

- c) kompensaciją tiekėjams, kurie dėl valstybės ar viešosios intervencijos į kainų nustatymą vartotojams pagal 13 straipsnį turi tiekti elektros energiją už sąnaudas mažesne kaina;
- d) galutinių elektros energijos vartotojų elektros energijos pirkimo išlaidų sumažinimą, be kita ko, riboto suvartojamos elektros energijos kiekio atžvilgiu;
- e) galutinių elektros energijos vartotojų skatinimą investuoti į priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo technologijas, atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir energijos vartojimo efektyvumą.

11 straipsnis

Valstybių narių susitarimai

1. Tais atvejais, kai valstybės narės grynoji priklausomybė nuo importo yra lygi 100 proc. arba didesnė, ne vėliau kaip 2022 m. gruodžio 1 d. sudaromas importuojančios valstybės narės ir pagrindinės eksportuojančios valstybės narės susitarimas dėl tinkamo pajamų perviršio pasidalijimo. Visos valstybės narės, laikydamosi solidarumo principo, gali sudaryti tokius susitarimus, kurie taip pat gali apimti pajamas, gaunamas taikant nacionalines krizės priemones pagal 8 straipsnį, įskaitant prekybos elektros energija veiklą.
2. Komisija padeda valstybėms narėms viso derybų proceso metu, taip pat skatina ir lengvina valstybių narių keitimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais .

3 SKIRSNIS

MAŽMENINĖS PREKYBOS PRIEMONĖS

12 straipsnis

Laikinas viešųjų intervencijų į elektros energijos kainų nustatymą taikymas MVĮ

Nukrypdamas nuo Sąjungos taisyklių dėl viešųjų intervencijų į kainų nustatymą, valstybės narės gali taikyti viešąsias intervencijas į elektros energijos tiekimo kainų nustatymą MVĮ. Tokios viešosios intervencijos:

- a) turi būti taikomos atsižvelgiant į pagalbos gavėjo per pastaruosius penkerius metus suvartotą metinį kiekį ir išlaikyti paskatą mažinti paklausą;
- b) turi atitikti Direktyvos (ES) 2019/944 5 straipsnio 4 ir 7 dalyse nustatytas sąlygas;
- c) kai aktualu, turi atitikti šio reglamento 13 straipsnyje nustatytas sąlygas.

13 straipsnis

Laikina galimybė nustatyti už sąnaudas mažesnes elektros energijos kainas

Nukrypdomos nuo Sąjungos taisyklių dėl viešųjų intervencijų į kainų nustatymą, valstybės narės, taikydamos viešąsias intervencijas į elektros energijos tiekimo kainų nustatymą pagal Direktyvos (ES) 2019/944 5 straipsnio 6 dalį arba šio reglamento 12 straipsnį, gali išimties tvarka laikinai nustatyti elektros energijos tiekimo kainą, kuri būtų mažesnė už sąnaudas, jei tenkinamos visos šios sąlygos:

- a) priemonė taikoma ribotam suvartojamos energijos kiekiui ir išlaiko paskatą mažinti paklausą;
- b) nediskriminuojami tiekėjai;
- c) tiekėjams kompensuojama už tiekimą už sąnaudas mažesne kaina ir
- d) visi tiekėjai turi teisę tokiu pačiu pagrindu teikti pasiūlymus dėl elektros energijos tiekimo už sąnaudas mažesne kaina.

III skyrius

Priemonė, susijusi su žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriais

14 straipsnis

Galutinių energijos vartotojų rėmimas pasitelkiant laikinąjį solidarumo įnašą

1. Pelno perviršiui, gautam iš Sąjungos įmonių ir nuolatinių buveinių veiklos žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose, taikomas privalomas laikinasis solidarumo įnašas, nebent valstybės narės yra patvirtinusios lygiavertes nacionalines priemones.
2. Valstybės narės užtikrina, kad patvirtintomis lygiavertėmis nacionalinėmis priemonėmis būtų siekiama panašių tikslų, joms būtų taikomos tokios pačios taisyklės, kokios taikomos laikinajam solidarumo įnašui pagal šį reglamentą, ir jos generuotų pajamas, kurios būtų panašios į pajamas, numatomas gauti iš solidarumo įnašo, arba būtų didesnės.
3. Valstybės narės ne vėliau kaip 2022 m. gruodžio 31 d. priima ir paskelbia priemones, kuriomis įgyvendinamas 1 dalyje nurodytas privalomas laikinasis solidarumo įnašas.

15 straipsnis

Laikinojo solidarumo įnašo apskaičiavimo bazė

Laikinasis solidarumo įnašas Sąjungos įmonėms ir nuolatinėms buveinėms, vykdančioms veiklą žalios naftos, gamtinių dujų, anglių ir naftos perdirbimo sektoriuose, įskaitant tik mokesčių tikslais priklausančias konsoliduotai grupei, apskaičiuojamas nuo apmokestinamojo pelno, nustatyto pagal nacionalines mokesčių taisykles 2022 finansiniais metais ir (arba) 2023 finansiniais metais ir visą jų atitinkamą laikotarpį, kuris daugiau kaip 20 proc. viršija vidutinį ketverių finansinių metų, prasidedančių 2018 m. sausio 1 d. arba vėliau, apmokestinamąjį pelną, nustatytą pagal nacionalines mokesčių taisykles. Jei šių ketverių finansinių metų vidutinis apmokestinamasis pelnas yra neigiamas, apskaičiuojant laikinąjį solidarumo įnašą vidutinis apmokestinamasis pelnas prilyginamas nuliui.

16 straipsnis

Laikinojo solidarumo įnašo apskaičiavimo norma

1. Apskaičiuojant laikinąjį solidarumo įnašą taikoma bent 33 proc. 15 straipsnyje nurodytos bazės sudaranti norma.
2. Laikinasis solidarumo įnašas taikomas kartu su įprastais mokesčiais ir rinkliavomis, taikomais pagal valstybės narės nacionalinę teisę.

17 straipsnis

Iš laikinojo solidarumo įnašo gautų pajamų naudojimas

1. Valstybės narės naudoja iš laikinojo solidarumo įnašo gautas pajamas, užtikrindamos pakankamai savalaikį poveikį, kuriuo nors iš šių tikslų:
 - a) finansinės paramos priemonėms, skirtoms galutiniams energijos vartotojams, visų pirma pažeidžiamiesiems namų ūkiams, kuriomis tikslingai švelninamas didelių energijos kainų poveikis;
 - b) finansinės paramos priemonėms, kuriomis padedama mažinti energijos suvartojimą, pavyzdžiui, rengiant paklausos mažinimo aukcionus arba taikant konkursų schemas, mažinant galutinių energijos vartotojų tam tikro suvartojamos energijos kiekio pirkimo išlaidas, skatinant galutinius energijos vartotojus investuoti į atsinaujinančiuosius energijos išteklius, struktūriškai investuoti į energijos vartojimo efektyvumą ar kitas priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo technologijas;
 - c) finansinės paramos priemonėms, kuriomis remiamos energijai imlių pramonės sektorių įmonės, su sąlyga, kad jos investuoja į atsinaujinančiųjų išteklių energiją, energijos vartojimo efektyvumą ar kitas priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo technologijas;
 - d) finansinės paramos priemonėms, kuriomis siekiama plėtoti energetinį savarankiškumą, visų pirma investicijas pagal „REPowerEU“ plano ir bendrą Europos veiksmų „REPowerEU“ tikslus, kaip antai tarpvalstybinio pobūdžio projektus;

- e) valstybių narių tarpusavio solidarumo dvasioje valstybės narės dalį pajamų, gautų iš laikinojo solidarumo įnašo, gali skirti priemonių, kuriomis mažinamas žalingas energetikos krizės poveikis, įskaitant paramą užimtumui išlaikyti ir darbo jėgos perkvalifikavimui bei kvalifikacijos kėlimui, arba kuriomis skatinamos investicijos į energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiųjų išteklių energiją, įskaitant tarpvalstybinius projektus ir Sąjungos atsinaujinančiųjų išteklių energijos finansavimo mechanizmą, numatytą Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1999¹ 33 straipsnyje, bendram finansavimui.

2. 1 dalyje nurodytos priemonės turi būti aiškiai apibrėžtos, skaidrios, proporcingos, nediskriminuojančios ir patikrinamos.

18 straipsnis

Laikinas solidarumo įnašo pobūdis

Pagal šį reglamentą valstybių narių taikomas solidarumo įnašas yra laikino pobūdžio. Jis taikomas tik pelno perviršiui, gautam 15 straipsnyje nurodytais finansiniais metais.

¹ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

IV skyrius

Baigiamosios nuostatos

19 straipsnis

Stebėsena ir vykdymo užtikrinimas

1. Kiekvienos valstybės narės kompetentinga institucija stebi, kaip jos teritorijoje įgyvendinamos 3 - 7, 10, 12 ir 13 straipsniuose nurodytos priemonės.
2. Įsigaliojus šiam reglamentui, valstybės narės kuo anksčiau 2022 m. gruodžio 1 d. praneša Komisijai apie planuojamas priemones pasiekti paklausos sumažėjimui, kurio reikalaujama pagal 5 straipsnį, ir apie pagal 11 straipsnį sudarytus susitarimus tarp valstybių narių.
3. Ne vėliau kaip 2023 m. sausio 31 d. ir vėl ne vėliau kaip 2023 m. balandžio 30 d. valstybės narės Komisijai praneša apie:
 - a) paklausos sumažinimą, pasiektą pagal 3 ir 4 straipsnius, ir priemones, kurių imtasi, kad būtų pasiektas sumažinimas pagal 5 straipsnį;
 - b) pajamų perviršį, gautą pagal 6 straipsnį;
 - c) pajamų perviršio paskirstymo priemones, taikytas siekiant sušvelninti didelių elektros energijos kainų poveikį galutiniams elektros energijos vartotojams pagal 10 straipsnį;
 - d) viešąsias intervencijas į elektros energijos tiekimo kainų nustatymą, nurodytas 12 ir 13 straipsniuose.

4. Valstybės narės Komisijai praneša apie:
- a) laikinojo solidarumo įnašo nustatymą pagal 14 straipsnį, įskaitant finansinius metus, kuriais jos jį taikys – ne vėliau kaip 2022 m. gruodžio 31 d.;
 - b) visus vėlesnius nacionalinės teisinės sistemos pakeitimus – per vieną mėnesį nuo jų paskelbimo atitinkamuose nacionaliniuose oficialiuose leidiniuose;
 - c) pajamų panaudojimą pagal 17 straipsnį – per vieną mėnesį nuo dienos, kai valstybės narės jas surenka pagal nacionalinę teisę;
 - d) 14 straipsnyje nurodytas patvirtintas lygiavertės nacionalines priemones – ne vėliau kaip 2022 m. gruodžio 31 d. Valstybės narės taip pat pateikia taikant tas patvirtintas lygiavertės nacionalines priemones surinktos pajamų sumos įvertinimą, o per vieną mėnesį nuo dienos, kai jos surenkamos pagal nacionalinę teisę, *tų pajamų panaudojimo įvertinimą*.

20 straipsnis

Peržiūra

1. Ne vėliau kaip 2023 m. balandžio 30 d. Komisija atlieka II skyriaus peržiūrą, atsižvelgdama į bendrą elektros energijos tiekimo padėtį ir elektros energijos kainas Sąjungoje, ir pateikia Tarybai pagrindinių tos peržiūros išvadų ataskaitą. Remdamasi ta ataskaita, Komisija gali visų pirma pasiūlyti, jei tai pagrįsta dėl ekonominių aplinkybių arba elektros energijos rinkos veikimo Sąjungoje ir atskirose valstybėse narėse, pratęsti šio reglamento taikymo laikotarpį, iš dalies pakeisti 6 straipsnio 1 dalyje nustatytą rinkos pajamų viršutinės ribos dydį ir 7 straipsnio 1 dalyje nurodytus elektros energijos gamybos išteklius, kuriems ji taikoma, arba kitaip iš dalies pakeisti II skyrių.

2. Ne vėliau kaip 2023 m. spalio 15 d. ir vėl ne vėliau kaip 2024 m. spalio 15 d. Komisija atlieka III skyriaus peržiūrą, atsižvelgdama į bendrą padėtį iškastinio kuro sektoriuje ir gautą pelno perviršį, ir pateikia Tarybai pagrindinių tos peržiūros išvadų ataskaitą.

21 straipsnis

Nukrypti leidžiančios nuostatos

1. 4-7 straipsniai netaikomi atokiausiems regionams, kaip tai suprantama SESV 349 straipsnyje, kurie negali būti sujungti su Sąjungos elektros energijos rinka.
2. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 4, -7 straipsnių elektros energijai, pagamintai mažose atskirose sistemose arba mažose sujungtose sistemose.
3. 4-7 straipsnių taikymas neprivalomas Kiprui ir Maltai. Jei Kipras nusprendžia taikyti 4-7 straipsnius, 6 straipsnio 1 dalis netaikoma elektros energijai, pagamintai iš žalios naftos produktų.

22 straipsnis

Įsigaliojimas ir taikymas

1. Šis reglamentas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

2. Nedarant poveikio pareigai užtikrinti pajamų perviršio paskirstymą pagal 10 straipsnį ir naudoti pajamas iš laikinojo solidarumo įnašo pagal 17 straipsnį, taip pat nedarant poveikio 20 straipsnio 2 dalyje nurodytai pareigai teikti ataskaitas, šis reglamentas taikomas iki 2023 m. gruodžio 31 d., laikantis šių sąlygų;
- a) 4 straipsnis taikomas nuo 2022 m. gruodžio 1 d. iki 2023 m. kovo 31 d.;
 - b) 5 ir 10 straipsniai taikomi nuo 2022 m. gruodžio 1 d.;
 - c) 6, 7 ir 8 straipsniai taikomi nuo 2022 m. gruodžio 1 d. iki 2023 m. birželio 30 d.;
 - d) 20 straipsnio 2 dalis taikoma iki 2024 m. spalio 15 d.

Šis reglamentas pagal Sutartis privalomas visas ir tiesiogiai taikomas valstybėse narėse.

Priimta ...

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė
